

Vec C-630/23

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

17. október 2023

Vnútroštátny súd:

Kúria

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

26. september 2023

Navrhovatelia v konaní o kasačnom opravnom prostriedku:

ZH

KN

Odporkyňa v konaní o kasačnom opravnom prostriedku:

AxFina Hungary Zrt.

Predmet konania vo veci samej

Určenie rozsahu a uplatnenia právnych dôsledkov v prípade, že ustanovenie spotrebiteľskej zmluvy vyjadrenej v cudzej mene, na základe ktorého spotrebiteľ preberá neobmedzené kurzové riziko, je nekalé a má za následok úplnú neplatnosť zmluvy.

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Výklad článku 6 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách. Článok 267 ZFEÚ.

Prejudiciálne otázky

1. Je správne vykladať výraz „ďalšia existencia [zmluvy je] možná bez nekalých podmienok“ uvedený v článku 6 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (ďalej len „smernica 93/13“) v tom zmysle, že spotrebiteľská zmluva vyjadrená v cudzej mene môže ďalej existovať bez zmluvného ustanovenia, ktoré je súčasťou hlavného predmetu zmluvy a ktoré bez obmedzenia zaťažuje spotrebiteľa kurzovým rizikom, vzhľadom na to, že právo členského štátu upravuje mechanizmus konverzie meny prostredníctvom kogentných zákonných ustanovení?

Je v súlade s článkom 1 ods. 2, článkom 6 ods. 1 a článkom 7 ods. 1 smernice 93/13 súdna prax členského štátu (založená na výklade práva členského štátu uskutočnenom s ohľadom na smernicu a ktorá je v súlade s výkladovými zásadami stanovenými Súdny dvorom Európskej únie), podľa ktorej sa so zreteľom na zásadu bezdôvodného obohatenia

- a) nariadi vrátenie (alebo vyrovnanie) súm v prospech spotrebiteľa, ktoré veriteľ vybral na základe podmienky vyhlásenej za nekalú, pričom tento príkaz sa nevydáva v rámci *restitutio in integrum*, pretože osobitné ustanovenie vnútroštátneho práva vylučuje tento možný právny dôsledok neplatnosti, ani sa samostatne neuplatňujú pravidlá bezdôvodného obohatenia, pretože vnútroštátne právo nestanovuje tento právny dôsledok neplatnosti zmluvy, ale spotrebiteľ je zbavený dôsledkov, ktoré ho obzvlášť poškodzujú, a zároveň sa obnovuje rovnováha zmluvy medzi zmluvnými stranami uplatnením hlavného právneho dôsledku, ktorý právo členského štátu stanovuje pre neplatnosť, a to vyhlásenie zmluvy za platnú, takže nekalé podmienky neukladajú spotrebiteľovi žiadnu povinnosť, ale ostatné prvky (ktoré

nie sú nekalé) zmluvy (vrátane zmluvných úrokov a iných nákladov) zostávajú pre zmluvné strany záväzné za rovnakých podmienok?

- b) v prípade, že vyhlásenie platnosti nie je možné, určia právne dôsledky neplatnosti tak, že za účelom vyrovnaní sa zmluva vyhlási za účinnú až do vydania rozsudku a medzi stranami sa vykoná vyrovnanie uplatnením zásady bezdôvodného obohatenia?
2. Možno pri určení právnych dôsledkov zmluvy, ktorá je neplatná z uvedeného dôvodu, neuplatniť ustanovenie právneho predpisu členského štátu, ktoré nadobudlo účinnosť neskôr a ktoré zaviedlo povinnú konverziu na forinty z dôvodu, že toto ustanovenie prenáša určitú časť kurzového rizika na spotrebiteľa, ktorý – vzhľadom na nekalé zmluvné ustanovenie – má byť tohto rizika úplne zbavený?
3. Ak podľa práva Únie nie je možné určiť právne dôsledky neplatnosti ani prostredníctvom vyhlásenia platnosti, ani prostredníctvom vyhlásenia účinnosti, aké sú právne dôsledky s príslušným doktrínálnym základom, ktoré by sa preto mali určiť *contra legem* bez ohľadu na právnu úpravu členského štátu týkajúcu sa právnych dôsledkov a výlučne na základe práva Únie, vzhľadom na to, že smernica 93/13 neupravuje právne dôsledky neplatnosti?

Uvedené ustanovenia práva Únie

Smernica Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách: článok 1 ods. 2, článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1

Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) z 3. októbra 2019, Dziubak (C-260/18, EU:C:2019:819)

Rozsudok Súdneho dvora z 31. marca 2022, Lombard Lízing (C-472/20, EU:C:2022:242)

Rozsudok Súdneho dvora z 27. apríla 2023, AxFina Hungary (C-705/21, EU:C:2023:352)

Rozsudok Súdneho dvora z 15. júna 2023, Bank M. (Dôsledky vyhlásenia zmluvy za neplatnú) (C-520/21, EU:C:2023:478)

Uvedené ustanovenia vnútroštátneho práva

A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (zákon č. IV z roku 1959, ktorým sa schvaľuje Občiansky zákonník; ďalej len „bývalý Občiansky zákonník“): § 209 ods. 1 a 4, § 209/A ods. 2, § 237 ods. 1 a 2, § 361 ods. 1 a § 363 ods. 1

A Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény [zákon č. XXXVIII z roku 2014, ktorým sa upravujú špecifické otázky týkajúce sa rozhodnutia Kúria (Najvyšší súd, Maďarsko) o harmonizácii judikatúry o zmluvách o úvere uzavretých medzi úverovými inštitúciami a spotrebiteľmi] (zákon DH1): § 3 a 4

A Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény [zákon č. XL z roku 2014 o predpisoch týkajúcich sa zúčtovania uvedených v zákone č. XXXVIII z roku 2014, ktorým sa upravujú špecifické otázky týkajúce sa rozhodnutia Kúria (Najvyšší súd) o harmonizácii judikatúry o zmluvách o úvere uzavretých medzi úverovými inštitúciami a spotrebiteľmi a o ďalších ustanoveniach] (zákon DH2): § 3, 4 a 37

Egyes fogyasztói kölcsönszerződésekből eredő követelések forintra átváltásával kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló 2015. évi CXLV. törvény (zákon č. CXLV z roku 2015, ktorý sa upravujú otázky týkajúce sa konverzie pohľadávok vyplývajúcich z niektorých spotrebiteľských zmlúv o úvere na forinty) (zákon DH7): § 3, 9, 12, 13 a 15

Stručné zhrnutie skutkových okolností a konania vo veci samej

- 1 Obchodná spoločnosť AxFina Hungary Zrt. (ďalej len „AxFina“) ako finančný prenajímateľ a ZH ako finančný nájomca uzavreli 21. júna 2007 – s prevzatím solidárnej záruky zo strany KN – lízingovú zmluvu vyjadrenú v cudzej mene [švajčiarskych frankoch] (CHF) na kúpu osobného automobilu. Finančný nájomca si zvolil spôsob vyrovnania zmien výmenného kurzu, podľa ktorého mal zaplatiť 120 pevných mesačných splátok a vyrovnanie zmien výmenného kurzu sa uskutočnilo na konci trvania zmluvy. AxFina zaplatila dodávateľovi kúpnu cenu tovaru, ktorý bol predmetom lízingu, a ZH prevzal motorové vozidlo. Dňa 7. mája 2013 AxFina vypovedala lízingovú zmluvu s okamžitou platnosťou z dôvodu oneskorených platieb zo strany ZH a KN, v dôsledku čoho sa celý dlh vyplývajúci zo zmluvy stal splatným v rámci jednej splátky.
- 2 AxFina podala proti ZH a KN žalobu, ktorou sa domáhala, aby vzhľadom na neplatnosť zmluvy z dôvodu nekalej povahy ustanovenia týkajúceho sa zmien výmenného kurzu bola zmluva vyhlásená za platnú so spätnou účinnosťou, a aby sa žalovaným uložila povinnosť zaplatiť istinu a úroky. Požadovaná istina zahŕňala aj sumu splatnú z dôvodu zmien výmenného kurzu.
- 3 Súd prvého stupňa vo svojom rozsudku konštatoval, že lízingová zmluva je neplatná z dôvodu nekalej povahy kurzového rizika. Uviedol, že ako právny dôsledok neplatnosti boli ZH a KN povinní znášať toto riziko do určitej miery.

Súd prvého stupňa znížil pohľadávku spoločnosti AxFina o sumu, ktorá prevyšuje sumu, ktorú by ZH musel zaplatiť, ak by bola zmluva vyjadrená v maďarských forintoch [(HUF); ďalej len „forinty“].

- 4 ZH a KN podali odvolanie, na základe ktorého súd druhého stupňa potvrdil rozsudok vydaný na prvom stupni z dôvodu, že metóda vyrovnania použitá súdom prvého stupňa nebola v rozpore s maďarským právom a ani s právom Únie. Podľa jeho názoru nezvratnosť služby poskytovanej na základe lízingovej zmluvy bránila obnoveniu pôvodného stavu.
- 5 ZH a KN vo svojom kasačnom opravnom prostriedku proti konečnému rozsudku navrhujú zrušenie rozsudku a zamietnutie žaloby a subsidiárne, aby sa súdu prvého stupňa uložila povinnosť nariadiť nové konanie, v ktorom sa vyhlási platnosť lízingovej zmluvy a vykoná sa nové vyrovanie medzi účastníkmi konania.

Hlavné tvrdenia účastníkov konania vo veci samej

- 6 Podľa ZH a KN je zmluva neplatná okrem iného z dôvodu, že neobsahuje informácie o kurzovom riziku.
- 7 ZH a KN tvrdia, že pokiaľ o to spotrebiteľ výslovne nepožiadá, na právny vzťah medzi účastníkmi konania sa neuplatnia maďarské ustanovenia, ktoré na účely nápravy nekalej situácie spôsobenej zmenami výmenného kurzu ukladajú uplatnenie oficiálneho výmenného kurzu Národnej banky Maďarska namiesto nekalého kurzového rozpätia a uvádzajú, že vyrovanie je založené na tomto oficiálnom výmennom kurze, ako aj vylučujú obnovenie pôvodnej situácie a požadujú konverziu pohľadávok vyplývajúcich zo zmlúv o úvere na forinty.
- 8 ZH a KN sa domnievajú, že súd nemôže zmeniť obsah nekalej podmienky. Ak si to zmluvné strany želajú a požiadajú o to, zmluva môže byť vyhlásená za platnú s odstránením neplatných častí. V dôsledku toho nemožno zohľadniť podmienky, ktoré viedli k neplatnosti zmluvy, ale spotrebiteľ je povinný platiť mesačné lízingové splátky stanovené v zmluve až do zaplatenia 120 splátok.
- 9 AxFina nepredložila vyjadrenie ku kasačnému opravnému prostriedku.

Stručné zhrnutie dôvodov návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 10 Podľa maďarskej judikatúry hlavnými a rovnako dôležitými dôsledkami, ktoré sa majú uplatniť v prípade neplatnosti, sú obnovenie pôvodného stavu (*restitutio in integrum*), a ak je možné odstrániť dôvod neplatnosti, vyhlásenie platnosti zmluvy s účinkami *ex tunc*. V prípade, že obnovenie stavu pred uzavretím zmluvy nie je možné alebo vhodné – z dôvodu jej nezvratnosti, či už *ab initio* alebo *a posteriori* – a zmluvu nemožno vyhlásiť za platnú, súd vyhlási zmluvu za účinnú až do

vydania rozhodnutia a v prípade potreby nariadi, aby sa hodnota plnenia, ktoré zostalo bez protihodnoty, nahradila v peniazoch.

- 11 Podľa názoru Kúria (Najvyšší súd) z právnych dôsledkov neplatnosti stanovených maďarským právom je vyhlásenie platnosti tým dôsledkom, ktoré primerane uspokojuje záujmy spotrebiteľa a je tiež v súlade so zásadami zakotvenými v práve Únie. V prípade, že nie je možné vyhlásiť zmluvu za platnú, zmluvu možno vyhlásiť za účinnú spolu s vyrovnaním medzi zmluvnými stranami, ktoré je v súlade so zásadou bezdôvodného obohatenia a ktoré tiež spĺňa uvedené požiadavky. Uplatnením vyhlásenia účinnosti súd nenúti k plneniu neplatnej zmluvy, ale len uskutočňuje vyrovnanie medzi stranami.
- 12 Pri prijímaní maďarskej právnej úpravy v oblasti ochrany spotrebiteľov – ktorá stanovuje nekalú povahu kurzového rozpätia uplatňovaného finančnými inštitúciami, ako aj zmluvných podmienok, na základe ktorých majú tieto subjekty právo jednostranne zmeniť zmluvu – sa zákonodarca vedome rozhodol vylúčiť z právnych dôsledkov neplatnosti obnovenie pôvodného stavu. Podľa príslušného ustanovenia maďarskej právnej úpravy tak právny dôsledok neplatnosti lízingovej zmluvy, o ktorú ide vo veci samej, môže spočívať buď vo vyhlásení zmluvy za platnú alebo vo vyhlásení zmluvy za účinnú počas obdobia do vydania rozhodnutia.
- 13 Kúria (Najvyšší súd) sa domnieva, že skutočnosť, že súd sa snaží predovšetkým uplatniť hlavný právny dôsledok stanovený v maďarskom práve, a to vyhlásenie zmluvy za platnú, je v súlade s cieľom stanoveným v článku 6 ods. 1 smernice 93/13, podľa ktorého sa musí obnoviť rovnováha medzi stranami, pričom sa zároveň spravidla zachováva platnosť zmluvy ako celku.
- 14 Súdny dvor v rozsudku z 27. apríla 2023, AxFina Hungary (C-705/21, EU:C:2023:352) už poskytol usmernenia týkajúce sa právnych dôsledkov, ktoré by sa nemali uplatniť v prípade vyhlásenia zmluvy za platnú. Nezaoberal sa však všetkými relevantnými otázkami právneho výkladu, najmä pokiaľ ide o uplatniteľné právne dôsledky. Súdny dvor sa totiž nevyjadril ku všetkým relevantným prvkom právnych dôsledkov, ktoré treba vyvodiť, a preto je odôvodnené, aby odpovedal na ďalšie otázky týkajúce sa právneho výkladu, ktoré vyvstali v prejednávanej veci a ktoré sú nevyhnutné na vydanie rozhodnutia vo veci samej.
- 15 Na druhej strane Súdny dvor vo svojom rozsudku z 15. júna 2023, Bank M. (Dôsledky vyhlásenia zmluvy za neplatnú) (C-520/21, EU:C:2023:478), vydanom na základe návrhu na začatie prejudiciálneho konania podaného poľským súdom, konštatoval, že zmluva o hypotekárnom úvere nemôže ďalej existovať po odstránení nekalých podmienok, ktoré sú v nej uvedené, a že článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13 bráni výkladu vnútroštátneho práva, podľa ktorého má úverová inštitúcia právo požadovať náhradu presahujúcu vrátenie kapitálu, ako aj zaplatenie úrokov z omeškania v zákonnej sadzbe od okamihu výzvy na zaplatenie.

- 16 Maďarské právo však s neplatnosťou zmluvy spája právne dôsledky, ktoré sa odlišujú od ustanovení poľského práva, na ktoré odkazuje vyššie uvedený rozsudok C-520/21. Odpovede Súdneho dvora v jeho rozsudkoch vydaných na základe poľských návrhov (alebo návrhov pochádzajúcich od iných členských štátov) na začatie prejudiciálneho konania nemožno vždy prispôbiť maďarskému právnemu kontextu z dôvodu rozdielov medzi vnútroštátnymi právnymi predpismi a nástrojmi právnej ochrany uplatňovanými v oblasti neplatnosti. Právna situácia je podstatne odlišná aj preto, že maďarský zákonodarca prijal množstvo pravidiel zameraných na ochranu spotrebiteľa, a to najmä v prípade spotrebiteľských zmlúv o úvere vyjadrených v cudzej mene, pokiaľ ide o mechanizmus konverzie týkajúci sa hlavného predmetu zmluvy.
- 17 Kúria (Najvyšší súd) zdôrazňuje, že s účinkami *erga omnes* nemožno zohľadniť prvky uvedené v judikatúre Súdneho dvora, ktoré sa týkajú výlučne právnej situácie existujúcej v práve členského štátu. Opačný výklad by totiž vzhľadom na maďarský regulačný kontext viedol k nevyhnutnému uplatneniu práva *contra legem*, čomu sa Súdny dvor tiež snaží radšej vyhnúť.
- 18 Podľa názoru Kúria (Najvyšší súd) zásada procesnej autonómie členských štátov, ktorá je vo svojom rozsahu modifikovaná zásadami ekvivalencie a efektivity, vymedzuje výklad práva členských štátov s ohľadom na právo Únie. Vzhľadom na uvedené vnútroštátnemu súdu prináleží zabezpečiť, aby sa spotrebiteľ v konečnom dôsledku dostal do situácie, v akej by sa nachádzal, keby podmienka, ktorá bola považovaná za nekalú, nikdy neexistovala (rozsudky C-705/21, bod 47 a C-472/20, bod 57).
- 19 Skutočnosť, že súd sa snaží predovšetkým uplatniť hlavný právny dôsledok stanovený v bývalom Občianskom zákonníku, a to vyhlásenie zmluvy za platnú, je v súlade s cieľom stanoveným v článku 6 ods. 1 smernice 93/13, podľa ktorého cieľom smernice je obnoviť rovnováhu medzi stranami, pričom sa zároveň spravídla zachováva platnosť zmluvy ako celku, a nie vyhlásiť za neplatnú každú zmluvu obsahujúcu nekalé podmienky.
- 20 Keďže dôvodom neplatnosti je nedostatočná transparentnosť účinkov, ktoré pre spotrebiteľa predstavuje prevzatie kurzového rizika, tento dôvod možno v rámci vyhlásenia platnosti úplne odstrániť tým, že sa spotrebiteľ úplne zbaví tohto rizika, takže ho spotrebiteľ nebude znášať.
- 21 Odstránenie nekalej zmluvnej podmienky nepredstavuje zakázanú zmenu zmluvy, keďže zmluva môže ďalej existovať bez tejto podmienky. Nepredstavuje ani zmenu povahy hlavného predmetu zmluvy. Nejde o plnenie iného druhu zmluvy (rozsudok C-260/18, body 35 a 45), keďže zúčtovanie na základe cudzej meny je zachované, len kurzové riziko nenesie spotrebiteľ, ale banka. Naopak, umožňuje chrániť záujmy spotrebiteľa. Toto riešenie zaručuje, že uložená sankcia je účinná a primeraná, a okrem toho zaručuje obnovenie skutočnej rovnováhy medzi stranami.

- 22 Kúria (Najvyšší súd) v predchádzajúcich rozhodnutiach tiež uviedol, že spotrebiteľ po tom, čo bol riadne informovaný, má právo vzdať sa systému ochrany, neodvolať sa na nekalú povahu podmienky a nepožadovať uplatnenie príslušných právnych dôsledkov. Ak však spotrebiteľ takéto vyhlásenie neurobí, jeho vôľa nie je rozhodujúca pri stanovení spôsobu uplatnenia právnych dôsledkov neplatnosti ani pri určení obsahu týchto dôsledkov.
- 23 Kúria (Najvyšší súd) chce rozvinúť svoju vlastnú judikatúru týkajúcu sa právnych dôsledkov s cieľom zosúladiť uplatňovanie pravidiel stanovujúcich konverziu pohľadávok vyplývajúcich zo zmlúv o úvere na forinty so zásadami práva Únie. Domnieva sa, že prax subjektu uplatňujúceho práva, podľa ktorej v prípade neplatnosti zmluvy z dôvodu, že spotrebiteľovi ukladá povinnosť znášať kurzové riziko, vnútroštátny súd neuplatní zákon, ktorý stanovuje, že pohľadávky vyplývajúce zo zmlúv o úvere sa konvertujú na forinty použitím výmenného kurzu, ktorý je vyšší ako výmenný kurz platný v čase uzavretia zmluvy (a ktorý tiež stanovuje, že úroky sa počítajú v národnej mene), je v súlade s cieľom stanoveným v článku 6 ods. 1 smernice 93/13.
- 24 Okrem vyššie uvedených právnych dôsledkov neuplatnenie ustanovení maďarskej právnej úpravy týkajúcich sa konverzie pohľadávok vyplývajúcich zo zmlúv o úvere na forinty umožňuje úplne zbaviť spotrebiteľa akejkoľvek platobnej povinnosti vyplývajúcej z nekalých zmluvných podmienok.
- 25 Kúria (Najvyšší súd) preto považuje za nevyhnutný výklad práva Únie, pokiaľ ide o to, či je v súlade s cieľmi stanovenými v článku 6 ods. 1 a článku 7 ods. 1 smernice 93/13 výklad a uplatnenie maďarskej právnej úpravy, podľa ktorých v prípade úplnej neplatnosti zmluvy vnútroštátny súd vyhlási ako právny dôsledok neplatnosti zmluvy jej platnosť so spätnou účinnosťou odo dňa jej uzavretia, a to odstránením nekalých zmluvných podmienok, ktoré poskytujú netransparentné informácie o kurzovom riziku a ukladajú toto riziko spotrebiteľovi. Z týchto podmienok teda pre spotrebiteľa (ktorý nemusí znášať kurzové riziko, keďže ho nesie finančná inštitúcia) nevyplýva žiadna povinnosť, zatiaľ čo ostatné podmienky zmluvy, ktoré nie sú nekalé (povinnosť platiť úroky a iné poplatky atď.), zaväzujú strany v nezmenenej podobe.
- 26 Ďalšou otázkou, ktorá v tejto súvislosti vzniká, je, či sa má odôvodnenie Súdneho dvora uvedené v rozsudku C-705/21 vykladať v tom zmysle, že s právom Únie je zlučiteľné len také uplatnenie vnútroštátneho práva, ktoré vedie k tomu, že zmluvné strany sú v situácii, v akej by sa nachádzali, keby neuzavreli zmluvu obsahujúcu nekalé podmienky. Je teda úplne vylúčený právny dôsledok neplatnosti stanovený maďarským právom, a to uplatnenie vyhlásenia platnosti, hoci (na rozdiel od vecí, v ktorej bol vydaný rozsudok C-705/21) toto vyhlásenie vedie k odstráneniu nekalých zmluvných podmienok a nie k zmene týchto podmienok?
- 27 V prípade, že navrhovaný právny výklad – a to vyhlásenie platnosti zmluvy so spätnou účinnosťou odstránením nekalých podmienok – nie je v súlade s právom

Únie, Kúria (Najvyšší súd) žiada Súdny dvor, aby mu poskytol ďalšie výkladové usmernenie týkajúce sa toho, aké právne dôsledky s príslušným doktrínálnym základom, ktoré sú priamo založené na práve Únie, treba uplatniť v prípade neplatnej zmluvy v dôsledku poskytnutia netransparentných informácií o kurzovom riziku.

- 28 Vzhľadom na závažnosť právnych otázok položených v tomto návrhu na začatie prejudiciálneho konania Kúria (Najvyšší súd) žiada od Súdneho dvora, aby zväžil vydanie rozhodnutia v tejto veci v zložení veľkej komory.

PRACOVNÝ DOKUMENT